

Marcin Głuchowski*

DETAL ARCHITEKTONICZNY WE WSPÓŁCZESNYM KWARTALE ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ

ARCHITECTURAL DETAIL IN CONTEMPORARY QUARTER OF RESIDENTIAL BUILDINGS

W artykule przedstawiono ideę i sposób kształtowania dzisiejszego detalu architektonicznego, posługując się przykładami współczesnego kwartału zabudowy mieszkaniowej. Podkreśla się także jego znaczenie i różnice pomiędzy detalem architektury współczesnej oraz architektury przeszłej.

Słowa kluczowe: detal architektoniczny, współczesny kwartał zabudowy mieszkaniowej

This article presents the idea and method of shaping today's architectural detail, using examples of contemporary quarter of residential buildings. It is also stressed its importance and differences between contemporary architecture and architecture past.

Keywords: architectural detail, contemporary quarter of residential buildings

„(Architektura) od najdawniejszych czasów pomagała człowiekowi uczynić jego egzystencję znaczącą. (...) Dlatego właśnie architektura dotyczy czegoś więcej niż potrzeb praktycznych i ekonomicznych” [1]. Rzeczony w cytacie stwierdzenie „czegoś więcej” to niewątpliwie w architekturze między innymi estetyka, na której kształt w sposób znaczący wpływa detal architektoniczny.

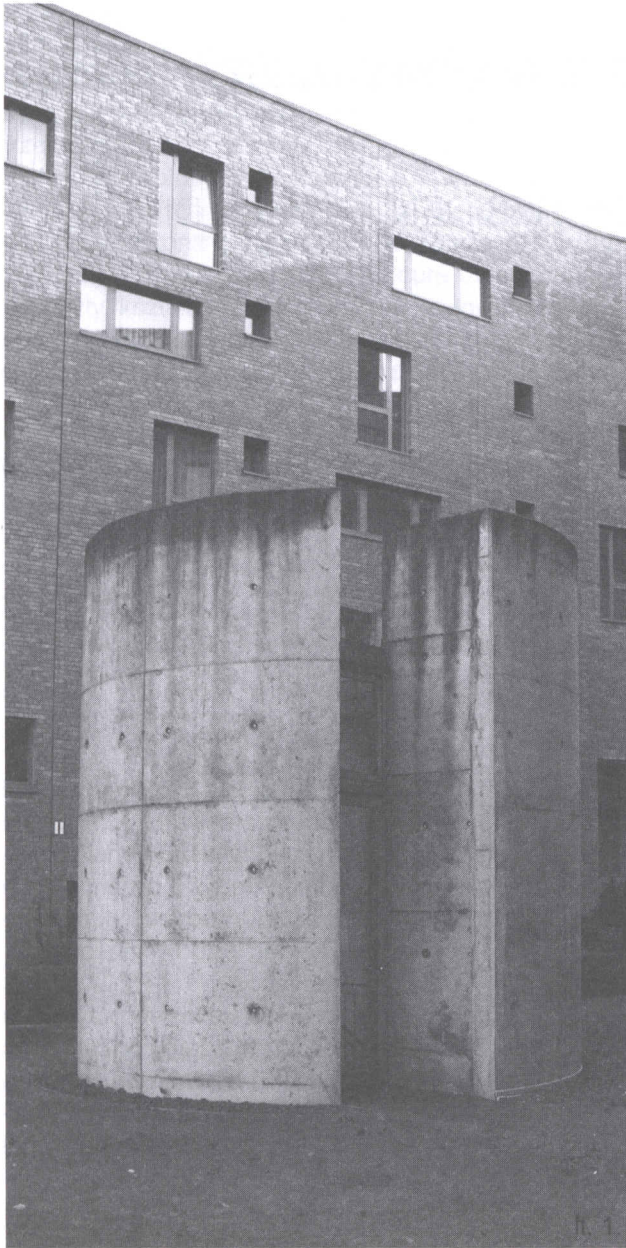
Zdajemy sobie sprawę także z tego, że „(...) idea sztuki stale się zmienia w zależności od epok i ludów, a to, co dla jednej tradycji kulturowej było sztuką, zdaje się ginąć w obliczu nowych sposobów tworzenia

i odbioru” [2]. Słowa Umberto Eco możemy w pełni odnieść do detali tworzących architekturę. Wyraźna zmiana w tej dziedzinie nastąpiła w momencie uznania ornamentu za zbrodnię, kiedyś bowiem detale stanowiły element dekoracyjny budynku, który wykonywano zwykle pod koniec budowania obiektu. Sytuacja zmieniła się znacząco.

Zacznijmy od zastanowienia się, czy w przypadku architektury współczesnej detal możemy potraktować jako odrębną rzecz? Wydawać by się mogło, że zarówno w przypadku spojrzenia na detal architektoniczny od strony odbioru wizualnego zrealizowanej

* Głuchowski Marcin, mgr inż. arch., Politechnika Krakowska, Wydział Architektury, studia doktoranckie.

1. The Snake, Berlin, Niemcy, *Georg Baumiller* (fot. Marcin Gluchowski).
2. IJburg Block 47, Amsterdam, Holandia, *de Architekten Cie* (fot. Marcin Gluchowski).

budowli, jak również z perspektywy wykonywania rysunków wykonawczych w projekcie, stwierdzimy że jest to rozwinięcie i uszczegółowienie przyjętych ogólnych rozwiązań architektonicznych, których jakość wykonania wpływa w sposób bezpośredni i znaczący na architekturę.

Współczesny detal architektoniczny nie przychodzi na myśl usystematyzowanych właściwości, parametrów, czy też funkcji, które musi spełniać. Jego struktura, skala itp. zależą od konkretnego przedmiotu architektonicznego, którego jest rozwinięciem. Zauważa się, że także w potocznym używaniu stwierdzenia „detal architektoniczny” w stosunku do budynków, czy też elementów małej architektury, mamy na myśli „dopracowanie” projektowe oraz budowlane danego obiektu w dużym szczególe. Wykonywanie detalu architektonicznego współcześnie odbywa się w trakcie całego procesu realizacji projektu, co jest zadaniem trudniejszym, wymagającym większych umiejętności projektowych oraz budowlanych. Nierzadko konstrukcja ścian, stropów, czy też innych elementów budynku stanowi jego detal. Realizacja wymienionych elementów musi być zatem przemyślana oraz wykonana profesjonalnie od samego początku, gdyż drugiej próby może już nie być. Dlatego też „Detal architektoniczny dziś” stanowi wielkie wyzwanie dla architektów oraz wykonawców. Zupełnie inaczej było, bądź też czasami dalej jest, w przypadku budowania detalu będącego ornamentem – dekoracją budynku.

Ujmując w sposób ogólny współczesny detal architektoniczny, możemy dokonać próby podziału, stwierdzając występowanie detali widocznych oraz detali ukrytych.

O detalu widocznym mówimy przede wszystkim w przypadku detali dodanych do elewacji, rozróżniających jej strukturę, czy też poprzez nadanie charakterystycznej faktury ścianie konstrukcyjnej itd.

Detal architektoniczny dzisiaj to niekoniecznie element widoczny. Spośród detali ukrytych możemy

rozróżnić dwa rodzaje, charakteryzujące się bezpośrednim bądź pośrednim wpływem na wygląd architektury. Wykonujemy detale architektoniczne ukrywające rury spustowe, ościeżnice okienne, elementy mocowań itd., które wpływają na bezpośredni sposób odczytu formy bryły, uzyskując przy tym np. efekt prostej elewacji tworzonej przez płaszczyznę ściany oraz płaszczyznę szyby okiennej, bez dodatkowych elementów. Celowe ukrycie części budowlanych wydobywa tym samym zamierzoną ideę projektu, wpływając bezpośrednio na architekturę.

Pośrednio natomiast oddziałują na odbiór wizualny architektury detale budowlane w częściach niewidocznych budynku, np. szczegółowe rozwiązania fundamentów, izolacji itp. Sposób kształtowania tych elementów przyczynia się bowiem do możliwości technicznych świadczących np. o wielkości czy też formie architektury.

We współczesnej praktyce projektowej detale widoczne oraz ukryte stosuje się równolegle. Przyglądając się budowli będącej wejściem do części podziemnej budynku *The snake* w Berlinie (il.1) widzimy równoległe zastosowanie wielu detali dających efekt prostej, eleganckiej formy architektonicznej. Georg Bumiller zaprojektował minimalistyczną formę walca wyraźnie rozciętą w jednym miejscu, w celu utworzenia wejścia. Detal widoczny to przede wszystkim konstrukcja bryły wykonana z betonu, gdzie o gładkiej fakturze z równym, przemyślanym podziałem zdecydował bardzo szczegółowo wykonany szalunek oraz jednorazowe wylewanie materiału. Minimalistyczną formę tworzą także detale ukryte, które w sposób bezpośredni wpływają na estetykę, np. ukrycie elementów służących do odprowadzenia wody z dachu.

Inny przykład zastosowania detalu widocznego, prezentowanego na zasadzie elementów dodanych do elewacji zauważamy w zespole mieszkaniowym *IJburg Block 47* w Amsterdamie. Zastosowany detal

wprowadza porządek na elewacji, podkreślając przy tym rytm okien. Widoczny na elewacji detal sprawia wrażenie zanikania okien podczas obserwacji pod odpowiednio ostrym kątem. Rzeczony efekt w znaczny sposób upraszcza wizualnie elewację, uwydatniając przy tym formę kwartału (il. 2).

Realizacje i projekty współczesnych kwartałów zabudowy mieszkaniowej potwierdzają znaczenie oraz bardzo duży wpływ detalu architektonicznego na całe założenie. „Detale są elementami, które nadają budowli charakter i czynią ją wyjątkową” [3], czytamy w książce pod red. Milesa Lewisa. Wiemy bowiem, że wiele jest przykładów ww. budynków cechujących się podobną formą, układem funkcjonalnym, czy też wielkością, gdzie to właśnie detal architektoniczny świadczy o jakości rzeczonyj zabudowy mieszkaniowej. Większą szansę na trwanie ma budowla o wyższych walorach estetycznych, gdyż jak pisze Dariusz Kozłowski: „Jeżeli przedmiot użytkowy wykonany jest po to, by dostarczał również wrażeń emocjonalnych, jego trwanie związane jest zarówno z funkcją podstawową, jak i warstwą estetyczną” [4].

Współczesny detal architektoniczny jest także elementem, dzięki któremu architekt jest w stanie ujedynolnić bądź skontrastować budynek kwartału zabudowy mieszkaniowej z elementami małej architektury w przestrzeni związanej z budynkiem. Tak jak wyżej wspomniano detal nie ma konkretnych parametrów, można zatem stosować ten sam motyw projektowy, tę samą ideę zarówno w stosunku do kształtowania budynku jak i w przypadku małej architektury oraz innych elementów zagospodarowania terenu.

Przedstawione w artykule przemyślenia dotyczące dzisiejszego detalu architektonicznego, pomimo że potwierdzone są przykładami współczesnych kwartałów zabudowy mieszkaniowej, odnosić się mogą także w większym lub mniejszym stopniu do każdego rodzaju budynków oraz małej architektury.

Próba podsumowania przywodzi na myśl stwierdzenie, że w przeszłości bryła i forma architektoniczna prezentowała detal, natomiast „Detal architektoniczny dziś” przedstawia bryłę i formę architektoniczną.

PRZYPISY

[1] S. Kuryłowicz, *Architektura – idea i jej realizacja 1998–1999*, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2000, s. 7; cyt. za: Norberg-Schulz Ch., *Meaning in Western Architecture*, Rizzoli, Preface, New York, 1992.

[2] U. Eco, *Sztuka*, Wydawnictwo M, Kraków 2008, s. 148.

[3] M. Lewis [red.], *Architektura: elementy stylu architektonicznego*, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 2010, s. 362.

[4] D. Kozłowski, *Architektura i przemijanie*, [w:] Czasopismo Techniczne, z. 4-A1, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2011, s. 209.

BIBLIOGRAFIA

Eco U., *Sztuka*, Wydawnictwo M, Kraków 2008.
Kozłowski D., *Architektura i przemijanie*, [w:] Czasopismo Techniczne, Architektura z. 4-A1, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2011.

Kuryłowicz S., *Architektura – idea i jej realizacja 1998–1999*, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2000.
Lewis M., (red.), *Architektura: elementy stylu architektonicznego*, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 2010.